

David Vávra: Žižkov se mi líbí i se svými chybami

31.08.2021

Na Kostnickém náměstí má ateliér už téměř třicet let a z jeho revitalizace je nadšený. Výzvou je pro Davida Vávru vytvářet prostor, který inspiruje k aktivitě.

Herec, básník, výtvarník... Jak vás mám představit? Malující architekt?

Spíš kreslící. Nejčastěji používám mastný pastel na černý papír nebo černou tužku na bílý papír.

Kdy jste se začal výtvarnému umění věnovat?

Když jsem v mládí chodil do výtvarného kroužku, tak jsme s Milanem Šteindlerem a Vládou Kvasničkou navštěvovali různé umělce. Šli jsme třeba za Adolfem Bornem. Ten nás přijal, popovídali jsme si a ještě po čtyřiceti letech si na to vzpomněl, jak jsme za ním tenkrát přišli. Byli jsme i za Janem Zrzavým, ten nás vyhodil. Nebo za Jaroslavem Seifertem, kterému jsme přinesli svoje básně.

Jak vás přijal?

Recitovali jsme mu básně, co jsme tehdy psali ve Sklepě: Tatínek má prstýnek, patku pěkně na stranu, oči jeden ohýnek a stále chodí na stranu. A on na to řekl: „Kluci, je to zajímavé, to mi připomíná, když jsme byli ještě v Devětsilu: Já mám sílu, ty máš sílu, sdružíme se v Devětsilu a tam ty a já a my budeme dělat programy... Ale to už je dávno za mnou.“

Dnes pracujete ve svém ateliéru na Žižkově. Co se vám líbí na zdejší architektuře?

Žižkov se mi líbí snad i s těmi chybami, co tady navršili za bolševismu. On vlastně Žižkov málem nebyl, protože ho plánovali zbořit. Naštěstí tu byli odvážní bojovníci jako Ivan Vavřík a další architekti, kteří na konci osmdesátých let zabraňovali devastaci Žižkova, a hodně se jim podařilo zachránit, například školu na Komenského náměstí. Žižkov je velice silná struktura, která byla vytvořena od poloviny devatenáctého do začátku dvacátého století. Pak už se tam jen dodávaly drobné stavby nebo se brutálně bořilo. Žižkov snesl i to, když zde zakotvila loď Penzijního ústavu. Ta struktura je tak pevná, že ji téměř nic nepoškodí. Navíc je dynamicky ve svahu a tím je silnější. Žižkovské ulice, které běží dolů z kopce nebo sledují vrstevnice nebo protínají strukturu, ty už nikdo nepředělá. To je jako pevná síť, ve které se mrskají ryby.

Když jste v roce 2010 natočil dokument Popatři, co skrývá Praha 3, někteří diváci s překvapením objevili krásu budov, které se jim dříve nelíbily. Není vám někdy líto, že laická veřejnost nedokáže architekturu docenit?

S tím architekti počítají, že se to nebude líbit. Já osobně počítám i s agresivitou. Ale na druhou stranu vnímám také vděk. Je řada lidí, kteří architekturu prožívají, dokáží rozeznat a ocenit vřelé prostředí, protože se tam cítí dobře. Tak je tomu například právě v budově bývalého Všeobecného penzijního ústavu, kde je dnes dům Radost. Tam se člověk prostě cítí dobře. Je tam silný odkaz provedený ve vynikajících materiálech, které přežily bolševickou devastaci a nic se jim nestalo. Máte tam nádhernou kavárnu, kde

jsou členěné kóje. Nahoře je teď posed, což je taková schválnost, která tam asi nejmíň patří a někomu se může nelíbit, ale to je jen dočasná stavba. Fanoušek funkcionalismu nemusí láteřit, že je tam něco mysliveckého, protože tohle se jednou odstraní. Teď posed jen oživuje celou stavbu, přitahuje lidi a dává kavárně nový impuls. Já doufám, že tato stavba tehdy třicetiletých architektů Havlíčka a Honzíka bude žít ve své velkorysé formě dalších sto let.

Jak se pozná dobrá architektura?

To určí čas. Některá architektura žije krátce. Je populární, vyhrává ceny... ale může být třeba špatně provedená a za deset let oprýská nebo přestane fungovat. Architektura musí sloužit potřebám lidí. Čas někdy ukáže, že to byla blbost. Že to byla forma, které jsme propadli, ale která nefunguje.

Z čeho máte jako architekt největší radost?

Ze služby určitých prostorů, u kterých jsem neočekával, že budou tak fungovat. Měl jsem třeba radost, když v knihovně v Hradci Králové někdo řekl, že na terase chce mít svatbu. To mě okouzilo. A od té doby se tam svatby konají dál, i když původně vůbec nebyla ambice, aby se tam odehrávalo něco tak důležitého. Taková věc mě potěší. Ale ne že bych přitom skákal radostí jako na fotbale. Architektura není zas tak emocionální.

Jaké je být architektem, jehož díla tu zůstanou mnoho let, a zároveň hercem, který vytváří okamžiky tady a teď?

To je právě zajímavé. Na jevišti si člověk vyřiká svoje problémy. Zvláště my, kdo nehrajeme hry, kde bychom interpretovali myšlenky někoho jiného, ale každý v našem představení říká myšlenky svoje. To, co mě trápí, můžu večer říct na pódiu a tím ta tíha pomine. Je to rozkoš, lidé zatleskají nebo se urazí a problém se do druhého dne rozplyne. Naproti tomu architektura i se svými chybami trvá. A člověka dál těší to její stárnutí.

Divadlo Sklep letos slaví 50 let své existence. Jak na ty roky vzpomínáte?

Bylo to úchvatné. Poskytlo nám to skvělé přátelské vazby. Bolševik nám dával sevřené mantinely a my jsme v rámci těch mantinelů všechno otáčeli naruby. Nebylo to disidentské divadlo, ale diváci zažívali pocit svobody, že kašleme na omezení, která jsou nám vnucována. Tohle jsem si ale uvědomil až zpětně, možná po třiceti letech. Původně to pro nás byla jen spontánní akce, na prvním místě jsme chtěli pobavit sami sebe.

Co dalo divadlu Sklep jeho tvář?

Je mnoho lidí, kteří nám ukazovali jakousi cestu svobody. Do určité míry jsme přenášeli to, co řekli písničkáři, Cimrmani, Vodňanský se Skoumalem. Sklep je těsto uhnětené z více podnětů té odporne normalizace, kde jsme paradoxně zažívali naše nejšťastnější roky. My jsme tu dobu nasávali jak houby, převažili jsme ji ve vzájemném přátelství a někdy i rozporu a vytryskla z nás v nezařaditelné formě. Ale bez každodenního přátelství, bez vyvaření v kotlíku reálné stupy a bez určitého pocitu vzdoru by to nešlo.

Nesete si ten pocit vzdoru i do dnešní doby?

Dneska je to samozřejmě jinak, protože máme svobodu. Člověk je už svobodný, může si říkat, co chce, může jít, kam chce. Dnes není až tak potřeba proti něčemu bojovat. Ale ta stupidita je pořád, ta je nekonečná.

Myslíte, že umění má vyjadřovat nějakou rebelii?

Já myslím, že umění má vyjadřovat krásu. To je to, co člověk potřebuje. Mě vždycky výstava dělá lepším. Když odcházím z výstavy, cítím se líp a chci řešit jen pozitivní věci. A to platí i o výstavách zaměřených na určitou negaci něčeho. Vždycky to ve mně vzbudí nadšení a vizi světa v lepších konturách. Umění vlastně doplňuje to, čeho praktický život není schopen. Člověk je kromě jídla a spánku nucen dělat i věci, které přesahují základní formu bytí. Když jdu na výstavu Toyen, tak si tuhle potřebu vlastně naplním na té

výstavě. Toyen mi ukáže nějaké proudy, odkryje skryté věci a já pak můžu jít dál a nemusím to řešit. Už to za mě vyřešila Toyen.

Kvůli pandemii prošla vloni kultura určitou zkouškou. Projeví se rozdíl mezi předcovidovým a pocovidovým uměním?

Já myslím, že se to projeví míň než třeba kultura předválečná a poválečná. Není to zase pro lidstvo taková změna. Větší změnu dnes cítím z neúměrného zveličování některých témat, která byla zcela po právu zanedbávaná. Ale možná, že každá doba je trochu přehnaná právě proto, aby se pak zase vrátila do normálu.

Na čem teď pracujete?

Mám před sebou pár hezkých historických výzev. V Jaroměři projektujeme rekonstrukci Gočárova obchodního domu Wenke, je to jedna z prvních staveb s funkcionalistickým chápáním fasády. A zároveň pracuji na takovém úkolu, který jsem nikdy v životě nedělal, a to je revitalizace náměstí v Podolí.

Co na tom náměstí chystáte?

Právě že nic moc. Obojí chci udělat tím způsobem, že vezmu to, co tam historie udělala dobře — což je většina — a pak jen jemně, spíš jakoby štětečkem, nikoliv krumpáčem a motykou, doplním to, o čem mám pocit, že chybí nebo na co se zapomnělo. Třeba když je tam škola, mělo by tam být i místo, kde se děti mohou potkávat. To tady chybí, protože před jednou školou parkují auta a druhá je zarostlá křovím a navíc je tam zábradlí. Chtěl bych tam udělat nějaký volnější prostor, vytvořit třeba dřevěné schodiště. Aby na tom náměstí lidé nacházeli klid.

To mi připomíná Kostnické náměstí. Co na něj říkáte?

Kostnické náměstí mě nadchlo! Ta revitalizace je úžasná, protože je tam volný vnitřní prostor, což je princip moderních krajinářských návrhů. Dřív se architekti snažili dodefinovat prostor do posledního detailu. Tím vznikaly zajímavé formální zahrady, kde na volnost a kreativitu moc nezbyvalo. Jsou to třeba parky u zámků: člověk tam vnímá krásu francouzské zahrady se záhony, ale ten návrh nepamatuje na to, že život je pestrý a nemůže být svázaný. Na Kostnickém náměstí je příležitost, aby aktivita přišla sama.

V rámci loňského Landscape festivalu jste tam instaloval barevné židle a palmy...

Našel jsem totiž fotku z roku 1914, kdy na tom náměstí byly palmy. Je tam teď skvěle udělaná úroveň nejspodnějšího parteru, kde jsou keře a květiny, a nad tím horní úroveň tvořená korunami stromů. A právě mezi tím chybí něco, co láká k doplnění. Tak jsem tam přidal takové optické spočínutí, čtyři nebo pět palm. A padesát barevných židlí, u kterých jsem si myslel, že je do druhého dne někdo ukradne. Ale zůstaly tam ještě dlouho, dokud je nesmyl déšť nebo se nerozpadly. Jednou jsem přišel na to náměstí a židle byly složené do nekonečné osmičky. To je bezvadné. Hodíte jakoby lidem kostku a oni to už dotvoří. Na Kostnickém náměstí mě fascinuje, že je tam možnost tohle rozehrát. Jindy jdu večer kolem a tančí se tam tango! Tanečníci si prostě našli svůj prostor.

Zatančil jste si s nimi?

Ne, já jsem spíš takový spontánní náhodný tanečník, já bohužel tančit moc neumím. Ale to náměstí jsem si letos přešel na běžkách. To byl skvělý zážitek. Jak byl v Praze sníh, tak jsem přeběhl na lyžích nejen Karlův most, ale i Kostnička kolem bufetu.

Kromě toho jste také cyklista. Jak se vám v Praze jezdí na kole?

Musím říct, že čím dál tím líp. Klaním se současnému vedení Prahy za zavádění cyklostezek. Jsme sice hodně pozadu třeba oproti Berlínu nebo Paříži, ale za poslední dva roky se situace hodně zlepšila. Téměř všechno značení nových ulic už je s pásem pro cyklisty. A tak to má být, aby se motoristé naučili, že mají cyklisty respektovat.

Je něco, na co se teď obzvlášť těšíte?

Já se těším na každý den. Každý den, kdy žijete, je skvělý.

David Vávra se narodil 9. března 1957, pochází z Prahy-Braníku. Absolvoval Stavební fakultu ČVUT a Akademii výtvarných umění v Praze. Jako architekt působí především v Praze a okolí — je autorem rekonstrukce divadla Dobeška, Švandova divadla, ve spolupráci s Františkem Skálou navrhl interiér paláce Akropolis. Společně s Milanem Šteindlerem založil alternativní divadlo Sklep, které letos slaví 50 let své existence. Jako herec se proslavil satirickým pořadem Česká soda, svůj básnický talent, herectví a architekturu propojil v televizních seriálech Šumná města a Šumné stopy.